

ŁUKASZ KOŁODZIEJCZAK

SEMINARIUM DUCHOWNE WE WŁOCŁAWKU

LUK.KOŁODZIEJCZAK@GMAIL.COM

ORCID: 0000-0002-5450-0022

SPRAWOZDANIE Z 61. TYGODNIA FILOZOFICZNEGO „RZECZYWISTOŚĆ–MYŚL–DZIAŁANIE”

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/TiCz.2019.036>

Nauczanie filozofii na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II zajmuje szczególne miejsce już od początku istnienia uczelni tj. od roku 1918, kiedy to decyzją Konferencji Biskupów Królestwa Polskiego została powołana do istnienia. W tym samym roku do życia powołano Koło Filozoficzne Studentów KUL – organizatora Tygodnia Filozoficznego. Wskazać należy, że pierwszym rektorem uczelni (1918–1922), a także pierwszym kuratorem Koła był wrocławski ksiądz – Idzi Benedykt Radziszewski.

Inicjatorami tygodnia – forum dla zagadnień filozoficznych, byli profesorowie Antoni B. Stępień i Adam Stanowski, którzy odpowiedzieli na potrzeby studentów. To jedno z najstarszych wydarzeń filozoficznych w Polsce jest organizowane nieprzerwanie (z wyjątkiem stanu wojennego) od 1958 roku. U zarania Tygodnia Filozoficznego, podczas spotkania o charakterze dyskusyjnym, podejmowano polemikę w sporze z filozofią marksistowską. Obecnie debata skupia się wokół kształtu współczesnej filozofii. Na przestrzeni lat w debatach Tygodnia Filozoficznego uczestniczyli m.in. Stefan Swieżawski, Bohdan Bejze, Witold Marciszewski, Karol

Wojtyła, Wincenty Granat, Roman Ingarden, Mieczysław Gogacz, Antoni B. Stępień, Mieczysław Krąpiec, Zofia Zdybicka, Władysław Stróżewski, Józef Tischner.

W dniach 8–11 kwietnia 2019 roku na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II (KUL) odbył się 61 Tydzień Filozoficzny. Patronat Honorowy nad wydarzeniem objął Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Andrzej Duda. W piśmie wystosowanym przez Sekretarza Stanu Wojciecha Kolarskiego, czytamy m.in.: „Udzielony patronat podkreśla wagę tego przedsięwzięcia, które w nowatorski sposób służy upowszechnieniu wiedzy filozoficznej. Jest to także wyraz szacunku dla stuletnich dziejów Koła Filozoficznego Studentów KUL”¹.

Prelegenci przedstawili różnorodne podejścia do uprawiania samej filozofii, jak i jej dyscyplin – metafizyki i ontologii, epistemologii i logiki, a także etyki i ujęć historycznych. Dowodem ogromnego zainteresowania podjętą problematyką była wysoka frekwencja uczestników na poszczególnych wykładach oraz liczny udział w dyskusjach podsumowujących poszczególne referaty. *Novum* formuły wystąpień było wprowadzenie panelu tematycznego dla każdego dnia, podzielonego na sekcje przedpołudniową i popołudniową. Każdą z sekcji budowały dwie następujące po sobie prelekcje (po 40 min.), zwieńczone 30-minutową dyskusją z możliwością zadawania pytań prelegentom.

1. PIERWSZY DZIEŃ 8.04.2019, SESJA METAFIZYCZNO-ONTOLOGICZNA

Tydzień Filozoficzny rozpoczęła Eucharystia w kościele akademickim pw. Świętego Krzyża, której przewodniczył i homilię wygłosił ks. prof. dr hab. Stanisław Janeczek. Następnie w budynku Centrum Transferu Wiedzy czterodniowe obrady otworzyła dziekan Wydziału Filozofii KUL, prof. dr hab. Monika Walczak. W inauguracyjnym wystąpieniu Pani Dziekan wskazała na szczególne miejsce nauczania filozofii, która współtworzy i współkształtuje środowisko uczelni. Odwołując się do publikacji „Doing Philosophy”, której autorem jest brytyjski filozof

---

¹ http://www.kul.pl/patronat-honorowy-prezydenta-rp,art_84917.html [data dostępu: 17.04.2019].

Timothy Williamson, prof. Walczak zadała pytanie: „Co zatem robimy filozofując?”. Udzielając odpowiedzi wyakcentowała, że: „filozofia zaczyna się od zdroworoządkowej ciekawości i rozwija się dzięki umiejętności prowadzenia racjonalnej dysputy”.

Jako pierwszy głos zabrał dr hab. Ryszard Legutko, filozof i polityk, poseł do Parlamentu Europejskiego VII i VIII kadencji profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. W swojej prelekcji zatytułowanej „Wolność a natura ludzka” zaprezentował trzy teorie natury ludzkiej. Przedstawione idee podzielił na: radykalną, według której natura ludzka nie istnieje, a człowiek może być kim tylko zechce; minimalistyczną, która stoi na stanowisku, że cechy które konstytuują naturę ludzką są jedynie na minimalnym poziomie, a jej kryteriami wyróżniającymi są użyteczność, unikanie przykrości i zachowanie życia; mocną koncepcję natury ludzkiej, która domaga się rozwinięcia wszystkich potencjalności, które posiada i nie da się sprowadzić do społecznych odruchów oraz wykracza poza biologiczne istnienie. Profesor w swym wystąpieniu odwołał się do takich filozofów, jak: David Hume (†1776), Immanuel Kant (†1804), Friedrich Nietzsche (†1900), Martin Heidegger (†1976), Jean-Paul Sartre (†1980).

Następnie ks. dr Tomasz Duma z Wydziału Filozofii KUL przybliżył problematykę istnienia. W referacie „Istnienie a rzeczywistość. Rozważania z podstaw rozumienia rzeczywistości” podjął tematykę współczesnego podejścia do rzeczywistości, problematykę istnienia, oraz zarysował charakterystyczne cechy realistycznej interpretacji rzeczywistości. Na zakończenie pierwszej części wykładu ks. Duma odwołał się do passusu z encykliki Jana Pawła II *Fides et ratio* (FR, 25–27) stawiając pytanie o rodzaj poznania dającego dostęp do prawdy, w której ten może zakorzenić swoją egzystencję. Poruszył także problem uchwycenia rozumem dostępu do prawdy, który dokonuje się na polu refleksji metafizycznej. Prelegent zauważył, że trwałego fundamentu rzeczywistości nie sposób szukać w empirycznym wymiarze świata, dlatego też poznanie filozoficzne wykracza poza *empirię* i poszukuje wspomnianego uzasadnienia w wymiarze metafizycznym.

Referat zatytułowany „Jedność aktu, wielość możliwości. Z metafizyki ruchu i działania” wygłosił dr hab. Michał Głowala z Instytutu Filozofii Uniwersytetu Wrocławskiego. Zaprezentował w nim spójny kompleks rozstrzygnięć inspirowanych tomistyczną metafizyką aktu i możliwości,

rozwijaną w tzw. drugiej scholastyce (XVI–XVII w.). Centralnym punktem referatu było ukazanie mapy dyskusji scholastycznej, przechodząc od surowego arystotelizmu, poprzez spór między dwiema tomistycznymi teoriami działań przechodnich: z jednej strony Kajetana i Jana od św. Tomasza, z drugiej karmelitów bosych *Collegium Complutense*. Ostatnim przedstawionym głosem w późnej dysypucie scholastycznej była interpretacja szkotystyczna, ukazująca „relację” między możliwością a jej aktem.

Przybyły z Łodzi dr hab. Marek Rosiak, prof. Uniwersytetu Łódzkiego, wygłosił referat pt. „Problematyka ontologii – zarys systematycznego wywodu”. Profesor, omawiając rację istnienia tego, co jest, nawiązał do słynnego pytania, które sformułował Gottfried Wilhelm Leibniz. W dalszej części wykładu prof. Rosiak pochylił się nad zestawieniem problematyki wchodzącej w zakres metafizyki oraz ontologii. W pierwszej z nich podkreślił konieczność faktycznej racji istnienia, racji ostatecznej/ostatecznych. Możliwość racji organizacji rzeczywistości, dopuszczalność pluralizmu racji przez daną teorię umiejscowił w kwestii ontologicznej. Zaprezentował wyróżnione przez Romana Ingardena „momenty bytowe”, będące abstrakcyjnym uchwyceniem tego, co w sposobach istnienia da się wypatrzeć, choć nie da się od nich oddzielić. Prelegent przedstawił za autorem cztery pary przeciwstawnych momentów bytowych: 1) autonomia (samoistność) – heteronomia (niesamoistność), 2) pierwotność – pochodność, 3) samodzielność – niesamodzielność, oraz 4) niezależność – zależność.

Kolejny prelegent – dr hab. Marek Piwowarczyk (KUL) wygłosił referat pt. „Czy substancja może się składać z innych substancji?”. Referat poświęcony był zagadnieniu substancjalizmu. Profesor Piwowarczyk wskazał, że przypadłości są zawisłe od istnienia, nie mogą istnieć bez substancji, ale także substancje nie mogą istnieć bez przypadłości. Uściślił i zdefiniował rodzaje zawisłości: co do istnienia, oraz co do tożsamości. Prelegent w dalszej części referatu określił wzajemne uwarunkowania między substancją i przypadłością, przedstawił konsekwencje tezy mereologicznego ograniczenia oraz dwa uzasadniające ją argumenty.

Około godziny 17.00 profesor Uniwersytetu Łódzkiego dr hab. Janusz Kaczmarek przedstawił referat pt. „Od ontologii antomizmu logicznego do ontologii topologicznej”. Profesor przypomniał podstawowe fakty o kratach Wolniewicza, ontologii sytuacji, wskazując na możliwe uogólnie-

nia. Odnosząc się do uprawianej przez polskiego logika, prof. Wolniewicza (†2017) teorii sytuacji, opartej na strukturach kratowych, prof. Kaczmarek dowodził, że ontologię sytuacji można oprzeć na strukturach kratowych, w których zaangażowane są struktury topologiczne. Prelegent odwołał się do prac austriackiego filozofa – Ludwiga Wittgensteina (†1951), nawiązał do poglądu atomizmu logicznego oraz tzw. przestrzeni Sierpińskiego.

Pierwszy dzień Tygodnia Filozoficznego zakończył referat wygłoszony przez prof. KUL (adiunkta w Katedrze Logiki) dr hab. Pawła Garbacza pt. „Filozofia 3.0”. Mówca odwołał się do rozprawy doktorskiej *La terminologia tomistica dell'interiorità*, poświęconej obecności w dziełach św. Tomasza z Akwinu, której autorem był o. Roberto Busa SJ (†2011). Włoski jezuita został pionierem w zastosowaniu informatyki do analiz literatury, tworząc opracowanie pism św. Tomasza z Akwinu, *Corpus Tomisticum*. Wychodząc od prezentacji pracy o. Busa, prelegent zaproponował trzy poziomy digitalizacji wiedzy filozoficznej: poziom zmiany nośnika zasobów filozoficznych, poziom anotacji (syntaktyczna/semantyczna) zasobów filozoficznych, poziom „sztucznego filozofa”. W dalszej części wykładu mówca zarysował cztery etapy ewolucji filozofii: poziom filozofii naturalnej, poziom filozofii formalnej /logicznej/ matematycznej, poziom filozofii obliczeniowej, poziom „sztucznego filozofa”. Omawiając przedstawione teorie, prof. Garbacz nawiązał do stanowisk prezentowanych przez: prof. E. Nieznańskiego oraz twórców formalizacji argumentu na istnienie Boga – Paula Oppenheimer i Edwarda N. Zalta.

2. DRUGI DZIEŃ 9.04.2019, SESJA EPISTEMOLOGICZNO-LOGICZNA

Obrady drugiego dnia otworzył prof. dr hab. Jacek Dębicki, wykładowca w Katedrze Kulturoznawstwa i Filozofii Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. Zaprezentował referat „Kognitywne funkcje średniowiecznej sztuki”, który poświęcony został problematyce rozumienia sztuki w wiekach średnich, opartej na gruncie teorii sztuki i filozofii średniowiecznej. Profesor Dębicki wskazał na podstawową funkcję, jaką pełniły obrazy w średniowieczu, określoną przez papieża Grzegorza Wielkiego mianem *Biblia pauperum*. Zauważył, że sprowadzenie obrazu mediewistycznego do prostego komunikatu wysyłanego w przestrzeń kul-

turalną stanowi zawężenie rozumienia sztuki średniowiecza. Wskazując na romańską katedrę św. Łazarza w Autun, zachodnią fasadę – portal, zwany „królewskim”, gotyckiej katedry w Chartes dowodził niezwykłego stopnia komplikacji treści, będących środkiem komunikologicznym, a także przedłużeniem dyskursu teologicznego. Prelegent zauważył, że wszelkie artefakty kulturowe są tekstami, z komunikatem nadawanym na różnych poziomach semantycznych. W dalszej części referatu prof. Dębicki nawiązał do wykazu Hugona od św. Wiktora (†1141), który obejmował następujące sztuki mechaniczne: *lanificium, armatura, navigatio, agricultura, venatio, medicina, theatrica* (*Didascalicon*, II 24). Rekapitulując wystąpienie i odpowiadając na postawione w tytule pytanie, Profesor stwierdził, że sztuka ze swoimi funkcjami komunikologicznymi i kognitywistycznymi odgrywała istotną rolę w kulturze doby średniowiecza.

Profesor dr hab. Marcin Karas, pracownik Instytutu Filozofii Polskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie przestawił referat: „Na ile Mikołaj Kopernik był scholastykiem?”. Wystąpienie rozpoczął od próby określenia tożsamości narodowej i społecznej Kopernika, czasem tytułowanego jako nieokreślonego „obywatela świata” (*Mann freien Geistes*). Prelegent zauważył, że określenie toruńskiego uczonego jako „renesansowego platonika włoskiego” jest błędną koncepcją. Profesor Karas wskazał także, że inspiracja chrześcijańska miała wpływ na myślenie astronoma z Fromborka. Jako kanonik warmiński Kopernik uczestniczył we wspólnej celebracji modlitwy brewiarzowej, w której znajduje się wiele tez metafizycznych o porządku panującym w hierarchicznym świecie stworzonym przez Boga. Sama fizyka prezentowana przez polskiego astronoma jest zmodyfikowaną fizyką Arystotelesa, a nie całościowo nową fizyką. Prelegent kończąc wystąpienie podkreślił, że poglądy Mikołaja Kopernika nie stanowią odwzorowania arystotelizmu chrześcijańskiego w ujęciu św. Tomasza z Akwinu, ale zmodyfikowany na tyle – z pewnymi elementami platonizmu o charakterze chrześcijańskim – by móc przedstawić nowy heliocentryczny obraz wszechświata.

W ramach popołudniowego panelu referat „O użyteczności antropomorfizacji w poznaniu naukowym” przedstawili dr Anna Dutkowska oraz dr hab. Zbigniew Wróblewski, prof. KUL. Prelegenci podjęli zagadnienia związane z umysłem zwierząt, prezentując stanowiska między najwymyślniejszym antropomorfizmem a dogmatycznym antroponegacjonizmem.

W pierwszej części, mówczynie po przedstawieniu ogólnej definicji antropomorfizmu, odniosła się do dzieła Karola Darwina (*Wyraz uczuć u człowieka i zwierząt*, 1872), zestawiając antropomorfizację w stosunku do umysłów zwierząt (badania *Povinellego*). W dalszej części referatu dr Dutkowska skupiła się na przedstawieniu teorii odrzucenia antropomorfizmu (behawioryzm, kanon *Morgana*, psychologia potoczna, antroponegacjonizm) wymieniając m.in. błędy: fałszywej atrybucji, kategoryalny, fałszywej afirmacji i fałszywej negacji, oszczędności poznawczej. W drugiej części wykładu prof. Wróblewski podjął zagadnienie genezy antropomorfizmu, aspekty metodologiczne oraz kwestię odnowienia antropomorfizmu: etologii poznawczej. Prelegent rekapitulując przedstawione treści przedstawił krytyczny antropomorfizm, wymieniając warunki trafnej antropomorfizacji: znajomość historii ewolucyjnej gatunku, cechy gatunku, znajomość środowiska danego gatunku.

Profesor dr hab. Cezary Mordka z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie przedłożył referat „Poznawczo-egzystencjalne funkcje emocji”. Wystąpienie rozpoczęła próba zdefiniowania pojęcia emocji, ukazania jej struktur. Prelegent podkreślił, że emocje zawsze były uwzględniane przy okazji klasyfikacji funkcji umysłowych człowieka. W wystąpieniu prof. Mordka odwołał się m.in. do analiz, które przeprowadzili Hanna i António Damásio, którzy szczegółowo zbadali wpływ uszkodzeń kory czołowej na życie współczesnych pacjentów. W dalszej części wykładu, prelegent skupił się na funkcjach emocji, oraz odniósł się do zaburzeń tj. zespołu *Cotarda*, zespołu *Capgrasa*.

W drugim wtorkowym panelu, jako pierwszy głos zabrał dr hab. Tomasz Jarmużek, prof. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Wystąpienie „Wiążąca Logika Epistemiczna: przypisując postawy propozycjonalne ostrożnie” skupiało się wokół zagadnień związanych z logiką przekonań. Prelegent zestawiał wiedzę i przekonania, jako postawy propozycjonalne, zaprezentował logikę epistemiczną, określoną przez semantykę możliwych światów – klasyczną logikę epistemiczną, a także logikę wiążącą. Profesor Jarmużek odniósł się m.in. do dzieła prof. Jerzego Łosia (*Logiki wielowartościowe a formalizacja funkcji intensjonalnych*, 1948), związanego z Toruniem i Lublinem, który przedstawił pierwszy system logiki epistemicznej, oraz zaproponował aksjomatyzację pojęcia racjonalnego podmiotu.

Problematykę związaną z metodologiczną refleksją nad filozofią przybliżył uczestnikom Tygodnia Filozoficznego dr hab. Ryszard Kleszcz, prof. Uniwersytetu Łódzkiego. W referacie „Filozofia a metafizyczne dylematy” prelegent zaznaczył, że filozofia jest rodzajem myślenia teoretycznego nt. świata, myślenia, człowieka, wskazując na problem możliwości i zakres formalizacji. Profesor Kleszcz zauważył, że systematyczna refleksja nad metodami filozofii jest stosunkowo nowa, sam zaś termin „metafilozofia” pochodzi z lat czterdziestych XX wieku. Omawiając relację filozofii i nauki, wykluczył inkorporację, optując za translacją twierdzeń należących do nauki na język filozoficzny i umiejscowienie ich w sferze rozważań filozoficznych, zauważył: „nastawienie filozoficzne powinno dążyć do tego, żeby unikać *Charybdy* scjentyzmu i *Scylli* niechętnego nauce irracjonalizmu”. Mówca docenił rolę logiki, niezależnie od spornych kwestii dot. formalizacji, oraz wskazał na wagę nauk szczegółowych dla refleksji filozoficznych.

Ostatni referat drugiego dnia Tygodnia Filozoficznego wygłosił dr hab. Tadeusz Ciecierski, adiunkt w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego. Referat pt. „Wypowiedzi” podzielony został na cztery części: preliminaria; wypowiedzi rozproszone, punkt odniesienia i sposób dystrybucji; intencje i konwencje; zastosowania, problemy, rozwinięcia. Rozważania przedstawione w toku wystąpienia miały za zadanie odpowiedzieć na pytanie: „Jakiego rodzaju przedmiotami są wypowiedzi?”. Profesor Ciec przywołał m.in. teorię Cresswella, porządek stawsonowsko-kojowski, hipotezę Bar-Hillela. W ożywionej dyskusji po wygłoszonym referacie głos zabrał m.in. dr hab. Tomasz Jarmużek, prof. UMK, odnosząc się do logiki i przykładu Kaplana.

3. TRZECI DZIEŃ 10.04.2019, SESJA ETYCZNO-HISTORYCZNA

Wystąpienie poświęcone procesowi rozumienia dynamiki zjednoczenia z Bogiem przygotowała dr hab. Anna Palusińska, Adiunkt w Katedrze Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej KUL. W przedłożonym referacie „Widzenie Boga. Mistyka chrześcijańska a helleńskie upodobnienie się do Boga” prelegentka odniosła się do pism abp Grzegorza Palamasa (†1359) oraz mistycznego nurtu hezychazmu. *Hezychia*

(wyciszenie) – „ciemność niewiedzy” i „ciemność, będąca ponad wszelkim światłem”, pozwala w końcu na doświadczenie Boga w jego działaniach (*energeia*), łasce wychodzącej ku światu. Porównując teorie hezychastów z grecką doktryną upodobnienia się do Boga, mającą swoją proweniencję w myśli Platona, prof. Palusińska zauważyła za Grzegorzem Palamasem: „człowiek wraz z ciałem może się stać uczestnikiem uświęcającego działania Boga w Jego energiach. A wszystkie inne pośrednie sposoby poznania Boga będą niewystarczające”. Kontynuując apologię hezychazmu Palamasa, prelegentka dodała: „Nawet prawdziwe, filozoficzne sposoby poznania Boga z Jego dzieł i odczytania zamysłu Stwórcy z piękna i racjonalności świata nie są jednak osobowym spotkaniem z Bogiem”. Ilustracją do omawianych zagadnień była bizantyjska ikona „Przemienienie”, której autorstwo przypisuje się Teofanowi Grekowi (†1410).

Doktor hab. Arakdiusz Gudaniec, Adiunkt przy Katedrze Antropologii Filozoficznej i Filozofii Prawa przedłożył referat zatytułowany „Od zachwyty do zjednoczenia. Miłość w nauce św. Tomasza z Akwinu”. Autor ukazał miłość jako niezbędny element świata, opierając się na dziełach Doktora Anielskiego. „Mówiąc o świecie, mówimy również o miłości” – zauważył. Prelegent zarysował koncepcje miłości ukształtowane w starożytności i średniowieczu: miłość jako jednocząca siła kosmiczna; miłość jako pragnienie posiadania dóbr i kontemplacji piękna; miłość jako więź łącząca przyjaciół; miłość jako relacja między człowiekiem i Bogiem. Dalszą refleksją dotyczyła przedstawienia natury miłości jako uczucia (*passio*). Ukazując zawarte w miłości pragnienie zjednoczenia prof. Gudaniec, wskazał na aktualizowanie siebie, „wyjście z siebie” (*extasis*).

Przybyły z Torunia prof. dr hab. Tomasz Kupś, wykładowca Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, wygłosił referat pt. „Czy etyka wymaga religii? Stanowisko Kanta”. W swym wystąpieniu prof. Kupś odniósł się do dzieła Immanuela Kanta *Krytyka praktycznego rozumu* (1781), głównego dzieła z zakresu etyki myśliciela z Królewca. Prelegent, przedstawiając dwa stanowiska: pozytywne i negatywne, oparł je na analizie dzieła *Religia w obrębie samego rozumu* Immanuela Kanta. W odpowiedzi pozytywnej na postawione w tytule referatu pytanie, autor wskazał na funkcję uzupełniającą religii, która „ma dostarczyć pewnej wiadomości, której nie mamy, z drugiej strony uzupełnić nasze niedostatki w aspekcie zbawczym”. W odpowiedzi negatywnej uwypuklił dwa poglądy wyrażone przez

Kanta, według których „religii nie potrzebujemy do poznania naszych obowiązków” oraz „nie potrzebujemy religijnej pobudki do przestrzegania obowiązków”.

Referat poświęcony pisarstwu i drodze nawrócenia z liberalnego anglikanizmu na katolicyzm jednego z liderów ruchu oksfordzkiego, zaprezentował dr hab. Jan Kłóś, prof. KUL. Wykład zatytułowany „Z cieni i wyobrażeń do prawdy – Johna Henry’ego Newmana droga do domu” skupiał się na przedstawieniu trzech zasadniczych zagadnień obecnych w dziełach kard. Newmana (1801–1890): rozumu, przyświadczenia i wiary. Definiując kategorię „przy-świadczyć” zauważył, że „przy-świadczyć” oznacza być *przy*, żeby *świadczyć*. Prelegent przywołał napisaną przez Newmana obronę swoich poglądów religijnych zatytułowaną „Apologia Pro Vita Sua” (1864) oraz filozoficzną nowelę „Strata i zysk” (*Loss and Gain*, 1848). Autor przedstawił rozróżnienie, którego dokonał brytyjski myśliciel, dzieląc przyświadczenie na pojęciowe, kruche i niepewne, oraz przyświadczenie realne. Profesor nawiązując do motto przyjętego przez kardynała-konwertytę, *Cor ad cor loquitur* – „serce mówi do serca”, podkreślił, że pewność osobowa nie jest tym samym, co pewność zdań, bowiem w tej pierwszej kluczowym elementem jest przyświadczenie realne, najważniejszą rolę odgrywa wyobraźnia.

W części popołudniowej środowego panelu miała miejsce prezentacja drugiego tomu książki *Jeżeli Bóg istnieje... Wolność człowieka a hipoteza teistyczna. Studia i eseje*. Publikacje zostały zrealizowane w ramach grantu NCN „Filozoficzna dyskusja wokół problemu determinizmu od św. Augustyna do Alvina Plantingi. Wolność człowieka a hipoteza teistyczna”. We wstępie prof. A. Kijewska i prof. A. Stefańczyk, zaznaczyli, że kolejny tom książki jest już *in statu nascendi*. Pierwsza część prezentowanego tomu składa się z opracowań dotyczących historii filozofii – obejmuje artykuły dotyczące myśli takich autorów, jak: św. Augustyn, Boecjusz, Gottschalk z Orbais, Jan Szkot Eriugena, Anzelm z Canterbury, Robert Grosseteste, Tomasz z Akwinu, Duns Szkot, Wilhelm Ockham, Tomasz Bradwardine, Domingo Bañez, Luis de Molina, Spinoza, W.G. Leibniz, J. Lock. Druga część dzieła poświęcona jest filozofii współczesnej, dotyczy m.in. myśli Charlesa Hartshorna, rozwiązania Alvina Plantingi, Williama Haskera. W prezentacji nowego tomu udział wzięli także profesorowie, którzy współtworzyli publikację: dr hab. P. Gutowski, dr hab. Przemysław Gut.

Na zakończenie prezentacji organizatorzy zaplanowali występ studentów muzykologii, którzy zaprezentowali trzy czterogłosowe utwory – Melodie na Psalterz Polski Mikołaja Gomółki. Były to trzy psalmy: „Nieście chwałę, mocarze, Panu mocniejszemu”, „Kleszczmy rękoma wszyscy zgodliwie” oraz „Szczęśliwi, którzy się Pańskim zakonem sprawują”.

Trzeci dzień Tygodnia Filozoficznego zakończył koncert „Jemioła w stylu retro” oraz uroczysta kolacja. Koncert, zorganizowany z okazji stulecia Koła Filozoficznego Studentów KUL, zgromadził licznych melomanów, którzy mogli wysłuchać między innymi jazzowych aranżacji utworów z okresu międzywojennego.

4. CZWARTY DZIEŃ 11.04.2019

W ramach czwartego, ostatniego dnia LXI Tygodnia Filozoficznego miał miejsce finał VII Ogólnopolskiego Konkursu Logicznego dla licealistów. Po zmaganiach finałowych o godz. 11.45 niemal stu laureatów wysłuchało trzech wykładów w Sesji logicznej LXI Tygodnia Filozoficznego. Pierwszy referat, zatytułowany „Co zrobić, jeśli logika nie wystarcza? O rozumowaniach Bayesiańskich”, wygłosił adiunkt w Katedrze Teorii Poznania KUL, dr Piotr Lipski. Drugi wykład, „Czy argument musi przekonywać?”, zaprezentował mgr Błażej Gębura. Ostatni referat w sesji logicznej, „Piękny umysł? Logiczne myślenie a zaburzenia psychiczne”, przedłożył dr hab. Marek Lechniak, prof. KUL. W ramach VI panelu, który miał charakter sesji studencko-doktoranckiej, w wystąpieniach trwających ok. 20 minut, głos zabrali zgłoszeni studenci i doktoranci KUL.

Ostatni referat podczas LXI Tygodnia Filozoficznego wygłosił o. Leon Knabit OSB. Kulminacyjny wykład zatytułowany „Stary mnich tyniecki o filozofii. Czy potrzebna jeszcze? Właśnie dziś!”, w nieco żartobliwy sposób dotykał kwestii obecności filozofii w życiu codziennym. Mówca przywołał sylwetki filozofów, z którymi wiązała go przyjaźń i których bardzo cenił: ks. Józefa Tischnera oraz ks. abp Józefa Życińskiego.

Benedyktynski mnich zauważył, że filozofia jest wszczepiona we wszystkie dziedziny życia.

„Filozofia to nie tylko umiłowanie mądrości, ale też umiłowanie prawdy. [...] Jeśli choć trochę odejdzie się od prawdy, to jakby człowiek

stał na wulkanie. Przystaje mieć punkt odniesienia” – mówił. Stosując analogię do świata muzyki, o. Knabit zauważył: „Podobnie jest czysta muzyka, gdzie feeria dźwięków zachwyca sama w sobie, bogactwem inwencji kompozytora [...] a potem ta muzyka schodzi niżej, i powstają opery, oratoria, pieśni i piosenki na każdą okazję, i wreszcie nawet małe dziecko zaśpiewa «Wlazł kotek»”. Prelegent, kontynuując, podkreślił: „Zaczęło się od wielkich dzieł, które nie mają zupełnie odniesienia do rzeczywistości – wielka muzyka schodzi do codziennego życia człowieka”.

Na zakończenie swojego referatu, o. Leon wskazał, że „Żeby choć trochę pojąć niepojęte, człowiek próbuje do treści objawionych dopasować system filozoficzny”. Mnich z Tyńca odwołał się również do średniowiecznego określenia funkcji filozofii w stosunku do teologii *philosophia ancilla theologiae* (filozofia służebnicą teologii).